

द्वितीयः पाठः

अनुवादः

सा का ?

Who is that?

सा रमा ।

That is Ramaa

रमा ।

Ramaa

असौ का ?

Who is that?

असौ रमा ।

That is Ramaa

एषा का ?

Who is this?

एषा कन्या ।

This is a girl

कन्या ।

Girl

इयं का ?

Who is this?

इयं कन्या ।

This is a girl

का सा ?

Who is that?

सा लता ।
That is a creeper

लता ।
Creeper

एषा का ?
Who is this?

लता एषा ।
This is a creeper

इमे के ?
Who are these two?

इमे कन्ये ?
These two are girls

ते के ?
Who are those two?

ते लते ।
Those two are creepers

अम् के ?
Who are those two?

अम् वनिते ।
Those two are ladies

इमाः काः ?
Who are these?

इमाः बालिकाः ।
These are girls

एताः काः ?

Who are these?

एताः वीणाः ।
These are Veenas

सा का अस्ति ?
Who is that?

सा सीता अस्ति ।
That is Seeta

ते के स्तः ?
Who are those two?

ते शाले स्तः ।
Those two are schools.

एताः काः सन्ति ?
Who are these?

एताः शाखाः सन्ति ।
These are branches

अभ्यासः - Exercises

I Answer in Samskita

१. इयं का?
इयं कन्या ।

२. ते के?
ते लते ।

३. अमू के?
अमू बालिके ।

४. एताः काः ?
एताः वीणाः ।

५. असौ का ?
असौ रमा ।

II Complete the following:

१	एतौ	एषः एतौ एते
२.	एषा	एषा एते एताः
३	रेखे	रेखा रेखे रेखाः
४	इमाः	इयम् इमे इमाः
५	का	का के काः
६	अमूः	असौ अमू अमूः
७	सः	सः तौ ते
८	बालकौ	बालकः बालकौ बालकाः

III Write Short Notes on:

१. अनुनासिकः -

अ म ड णनानां नासिका च ।

The fifth letter of every class (वर्गः) is termed as अनुनासिक or nasal as they need the help of nose for their pronunciation. Following are the अनुनासिकs :

ङ्, ञ्, ण्, न्, म्

२. दीर्घस्वरः -

एकमात्रो भवेत् ह्रस्वः द्विमात्रो दीर्घ उच्यते ।

त्रिमात्रस्तु प्लुतो ज्ञेयः व्यञ्जनं त्वर्धमात्रकम् ।

The vowels that take two मात्राकाल to pronounce are दीर्घस्वराः

eg. आ, ई, ऊ, ऋ, ए, ऐ, ओ, औ

३. सर्वनाम -

Words that are used in the place of nouns are सर्वनामाः (Pronouns)

eg: सः, एषः, अयम्

४. कर्कशव्यञ्जनम् -

The first two letters of the five classes (वर्गः) of the consonants (वर्गीय व्यञ्जनानि) and the sibilants (श, ष, स) are hard consonants or कर्कशव्यञ्जनानि। Following are the कर्कशव्यञ्जनस - क्, ख्, च्, छ्, ट्, ठ्, त्, थ्, प्, फ्, श्, ष्, स्

IV Point out the soft consonants (मृदु व्यञ्जनानि) and hard consonants (कर्कश व्यञ्जनानि) in the following:

		मृदु व्यञ्जनानि	कर्कश व्यञ्जनानि
१	घनः	घ, न्	
२.	स्वरः	व्, र्	स्
३	मरकतमणिः	म्, र्, म्, ण्	क्, त्
४	चरणौ	र्, ण्	र्, ण्
५	जरठः	ज्, र्	ठ्
६	फलम्	ल्, म्	फ्
७	अर्थः	र्	थ्

V Use the following words in Sentences:

१. अमी - अमी रामाः ।
२. धरा - असौ धरा ।
३. मृत्तिका - एषा मृत्तिका ।
४. करौ - अमू करौ ।
५. तौ - तौ बालौ ।

VI Correct the errors in the following:

१	एषः बालौ अस्ति ।	एषः बालः अस्ति ।
२	कौ ताः स्तः ।	कौ तौ स्तः ।
३	इयं शिले सन्ति ।	इमाः शिलाः सन्ति ।

VII Write the other numbers

१	धरा	धरा धरे धराः ।
२	स्तः	अस्ति स्तः सन्ति ।
३	चरणाः	चरणः चरणौ चरणाः ।
४	इमे	इयं, इमे इमाः ।
५	का	का के काः ।
६	एते	एषः एतौ एते ।